Tabel 2 Literatuuronderzoek niet-medicamenteuze interventies bij patiënten met COPD in richtlijn Palliatieve zorg bij COPD (2021) en richtlijnen Dyspneu (2015 en 2026)

Interventie	Richtlijn COPD 2021		Richtlijn Dyspneu 2015		Richtlijn Dyspneu 2026
	Conclusie	Aanbeveling	Conclusie	Aanbeveling	Conclusie
Pursed lip breathing	Geen eens-luidende conclusie (zeer laag)	Ja[3]	+[1] (zeer) laag	Ja[2]	- geen gradering
Instructie buikademhaling	Niet onderzocht	Geen	- (matig	Geen	Geen studies
Inspiratoire spiertraining	+ (zeer) laag[3]	Ja	Geen studies	Geen	- zeer laag
Expiratoire spiertraining	- (laag	Geen	Geen studies	Geen	Geen studies
In- + expiratoire spiertraining	+ geen gradering	Geen	Geen studies	Geen	Geen studies
Diafragmatische ademhalings-oefeningen	+ laag	Geen	Geen studies	Geen	- Geen gradering
Begeleid diep ademen	+ t.o.v. muziek (laag)	Geen	Geen studies	Geen	Geen studies
Mindful ademen	+ (tijdelijk) zeer laag	Geen	Geen studies	Geen	Geen studies
Zingen	Niet onderzocht	Geen	Niet onderzocht	Geen	- redelijk
Ontspannings-oefeningen/ mind-body interventies	Overwegend – (zeer) laag-	Nee	Overwegend - zeer laag	Ja (bij angst en spanning)	– (zeer) laag
Acupunctuur	Niet onderzocht	Geen	Tegenstrijdig	Niet[4]	Niet onderzocht
Acupressuur	Niet onderzocht	Geen	+ laag		
Neurostimulatie	Niet onderzocht	Geen	+ laag	Niet	Niet onderzocht
Vibratie thoraxwand	Niet onderzocht	Geen	+ laag	Niet	Niet onderzocht
Hulpmiddelen bij lopen (rollator)	+ laag	Ja	+ (zeer) laag	Ja	Geen studies
Luchtbevochtiging	Niet onderzocht	Geen	Geen studies	Niet	Geen studies
Ventilator	+ zeer laag	Ja	Conflicterend zeer laag	Ja	Geen studies
Zuurstof[5]	Geen klinisch relevant verschil met kamerlucht bij pO2>55 mm Hg (matig/laag)	Ja: bij long-aanval en bij chronische dyspneu bij pO2 >55 mm Hg en levensver-wachting weken tot enkele maanden	Conflicterend (matig)	Ja: bij acute dyspneu en bij diffusie-stoornis Nee: bij chronische dyspneu bij normoxe-mische patiënten	+/- (zeer) laag
High-flow zuurstof[6]	Niet onderzocht	Geen	Niet onderzocht	Geen	- zeer laag

Uitzuigen	Niet onderzocht	Geen	Geen studies	Ja: bij tracheacanule	Niet onderzocht
Niet-invasieve beademing	- laag	Ja	+ laag	Geen	+/-[5] (laag)
Psychologische ondersteuning	Niet onderzocht t.a.v. effect op dyspneu	Geen	- (CGT) Laag	Geen	+ CGT (zeer) laag
Informatie en voorlichting/ educatie	Niet onderzocht	Geen	Geen studies	Ja	- zeer laag
Breathlessness support services	- (zeer) laag	Niet	Niet onderzocht	Geen	Tegenstrijdig (zeer laag)

[1] -/+ = Geen/wel effect op dyspneu t.o.v. geen behandeling of andere interventie
[2] Ja = Interventie aanbevolen
[3] Laag/zeer laag = Kwaliteit van de evidentie
[4] Niet = Interventie niet aanbevolen
[5] in vergelijking met kamerlucht
[6] t.o.v. standaard zuurstof